

Beslutningsgrunnlag for kolavalmue *Papaver lapponicum* (Tolm.) Nordh.

Bakgrunnsinformasjon

Kolavalmue er en plante som vokser på åpen grus i fjellet, på elvekanter, samt i en veiskjæring, i to hovedområder i Nord-Troms og Vest-Finnmark i Norge. På verdensbasis har kolavalmue en vid arktisk såkalt amfi-atlantisk utbredelse, som vil si at den finner på begge sider av Atlanterhavet.

Arten vokser i skredjord og elvekanter og er knyttet til NiN-typene åpen flomfastmark på grus og stein (T18-1), kalkfattig grus- og sanddominert rasmark (T13-3) og jordskred (T17-1).

Status

Arten har status sterkt truet (EN) i Norsk rødliste for arter 2015 (2010: sterkt truet (EN); 2006: sterkt truet (EN)).

Arten forekommer i Burfjorddalen i Kvæningen (Troms) og i Vassbotndalen innenfor Talvik i Alta (Finnmark). Arten har få dellokaliteter innenfor disse forekomstområdene og få individer, og det er indikasjoner på at arten er i tilbakegang i Norge. Noen av dellokalitetene på elveør i Kvæningen kan ha gått ut som følge av vassdragsutbygging.

Påvirkningsfaktorer

Artsdatabankens liste over påvirkningsfaktorer er benyttet. Følgende påvirkningsfaktorer er viktige for arten:

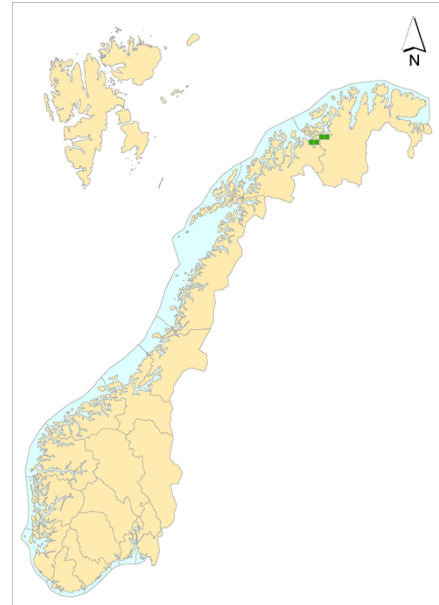
	Påvirkningsfaktor	Utdypende beskrivelse	Tidsrom	Omfang	Styrke
Påvirkningsfaktor 1	Ukjent	Generelt synes arten gå tilbake uten at noen konkret årsak er kjent.	Pågående	Majoriteten av populasjonen påvirkes (50-90%)	Langsom, men signifikant, reduksjon (< 20% over 10 år eller 3 generasjoner)
Påvirkningsfaktor 2*	Utbygging/Vassdragsregulering	Noen av elveør-delpopulasjonene i Kvæningen synes å ha gått ut, muligens på grunn av vassdragsregulering.	Opphørt, kan inntreffe igjen.	Minoriteten av populasjonen påvirkes (< 50%)	Ukjent

*Påvirkningsfaktoren er ny i forhold til forrige rødlistevurdering.

Mål og nullalternativ

Målet for arten er å forbedre rødlistekategorien på Norsk rødliste for arter fra dagens sterkt truet (EN) til sårbare (VU) innen 2035. For å nå målet må følgende delmål oppfylles:

Mål for arten	Populasjonsegenskap	Målsetting per 2035 (hva må til)	Nullalternativ per 2035
Delmål 1	Lokaliteter	>5	2 eller 1
Delmål 2	Antall individer	>2500	<2500
Delmål 3	Bestandsnedgang	Ingen	25% på en generasjon

Antall individer	Anslått til 2200
Antall lokaliteter	2
% europeisk bestand	>50%
% verdens bestand	1-5%

Kunnskapshull

Prosjekter som vil dekke kunnskapshull hos arten:

Prosjekt	Navn	Kategori	Beskrivelse	Innhold
Prosjekt 1	Kartlegging	Forekomst	Det trengs kartlegging for å få kjennskap til om tidligere funn/delpopulasjoner innenfor hvert forekomstområde fortsatt eksisterer.	Alle forekomster må stedfestes og arealestimeres. Eksakt kunnskap om forekomster er viktig for å hindre at delpopulasjoner blir nedbygd/utsatt for skade.
Prosjekt 2	Overvåking	Bestandsutvikling	Vurderingen av bestandsutviklingen er basert på lavere innsamlingshyppighet i norske herbarier. Overvåking kan gi bedre kunnskap om den reelle nedgangen.	For å vite sikkert hvordan bestandsutviklingen for arten er, og for å prøve å finne årsaker til tilbakegangen, bør kjente forekomster for arten oppsøkes. Det må etableres overvåking på et utvalg av forekomstene/dellokaliteter i begge forekomstgrupper (Burfjorddalen og Vassbotndalen) for å følge utviklingen av totalbestanden over tid. Gjentak bør gjøres hvert tredje år.

Tiltak

For å nå delmålene vil følgende tiltak bidra i positiv retning. Tiltakene er beskrevet, og anslag for nåverdien av tiltakskostnader er angitt for perioden fra tiltakene antas igangsatt (2019) og fram til 2035.

Tiltak	Navn	Beskrivelse	Påvirkningsfaktor	Varighet av tiltak	Nåverdi av tiltakskostnad
Tiltak 1	Hindre vassdragsregulering/nedbygging/endring av elveører.	Avstå fra vassdragsregulering, nedbygging eller andre forstyrrelser på kjente lokaliteter	2	Engangs	Trolig høye kostnader
Tiltak 2*	Sikre lokaliteten mot nedbygging	Sikre leveområdet mot nedbygging	1,2	Engangs	Trolig middels til høye kostnader*

*Tiltak satt inn av Miljødirektoratet. Det mangler gode anslag for kostnader ved å sikre areal mot nedbygging fordi vi ikke vet nok om hvilke arealer det er snakk om og/eller fordi vi ikke kan beregne alternativkostnaden uten å gå nærmere inn på arealbruken.

Tiltaksanalyse – tiltakspakker

Det er ikke mulig å foreslå tiltakspakker med mer enn 50% sannsynlighet for måloppnåelse, men begge ovennevnte tiltak anbefales iverksatt.

Samlet vurdering og anbefalte tiltak

Ingen tiltakspakker er foreslått. Det er foreslått ett tiltak for kolavalmue. Arten er hovedsakelig truet av ukjente årsaker, og avbøtende tiltak er ukjent. Vassdragsregulering/nedbygging er nevnt som påvirkningsfaktor.

Kunnskap om utbredelse betegnes som god, men omfanget av bestandsnedgangen er ikke kartlagt, og det anbefales at det settes i gang kartlegging (prosjekt 1) for å få oversikt over eksisterende delpopulasjoner av arten, og overvåking av et utvalg av delpopulasjonene (prosjekt 2). Prosjekt 2 vil også gi økt kunnskap om påvirkningsfaktorer for arten og om det finnes tiltak som bør iverksettes.

Aktuelle virkemidler

Det er ikke foreslått tiltakspakke. Virkemidler i tabellen under er aktuelle for å følge opp kunnskapshull og/eller tiltak (se hoveddokument for beskrivelse av virkemidler).

Nr	Virkemiddel	Tiltak	Beskrivelse	Bidrag til måloppnåelse
11.1	Områdevern NML §§34-39.	2	Sikring av lokaliteten: Aktuelt for dagens kjente lokaliteter.	Hovedvirkemiddel. Virkemiddelet vil gi en sterk sikring av kjente lokaliteter og vil kunne gi synergier med andre arter med samme habitatkrav.
11.2.2	Utvelgelse som prioritert art NML §23 med økologisk funksjonsområde NML § 24.	2	En prioritering vil beskytte alle forekomstene av arten, også hittil ukjente forekomster. Det er aktuelt å gi de kjente lokaliteten beskyttelse i form av økologisk funksjonsområde.	Hovedvirkemiddel. Virkemiddelet vil sikre alle individer og voksestedet, og sikre at nødvendige tiltak kan bli gjennomført. Økologisk funksjonsområde bør følge en prioritering fordi det er vanskelig å beskytte denne arten uten å tenke beskyttelse av hele leveområdet.
11.9	Privatrettslige virkemidler.	2	Sikring av lokaliteten: Tinglyst avtale med grunneiere av kjent lokalitet. Arealet er av begrenset størrelse. Det forutsettes at grunneier vil være interessert i en frivillig avtale som begrenser bruken. Avtalen mellom myndighet og grunneier vil måtte tinglyses og inngås for en fastlagt periode.	Hovedvirkemiddel inntil vi får bedre kunnskap om arten.
12.4	Miljødirektoratets driftspost. Drift av eksisterende verneområder. Kap./post 1420.31	1	Kan brukes for å dekke tiltak for å hindre forstyrrelser og hindre nedbygging på kjente forekomster innenfor eksisterende verneområder.	Supplerende virkemiddel. Virkemiddelet vil være svært viktig for å ta vare på og forbedre situasjonen. Virkemiddelet kan kun benyttes innenfor verneområder.
12.2.2	Ny budsjettpost. Tiltak til bevaring av trua natur.	1	Midler til innhenting av ny kunnskap og bidra til informasjon rundt kjente tiltak slik at det bidrar til at forstyrrelser hindres.	Hovedvirkemiddel. Virkemiddelet vil være svært viktig for å ta vare på og forbedre situasjonen.
21	Plan- og bygningslovens virkemidler	2	Sentralt lovverk for arealdisponering. Plan- og bygningsloven kan hindre omdisponering	Supplerende virkemiddel. Kan bidra til måloppnåelse.
81	Vassdragslovgiving (vannressurs- og vassdragsreguleringsloven)	1	Konsesjonering, vilkårsrevisjon og miljøtilsyn av vassdragsanlegg innenfor de veiledere og rådende nasjonale føringene som er omforent i forvaltningen	Supplerende virkemiddel: Gir mulighet for å avslå søknader eller stille vilkår ved nye konsesjoner som ivaretar naturtypen (minstevannføring, krav om flommer mm) Se egen

				utdyping av gjeldende nasjonale føringer og prioriteringsdiskusjon.
81.1.2	Konsesjonsplikt for vassdragstiltak	1	Kan bidra til å beskytte arter/naturtyper som er truet av nye vassdragstiltak	Supplerende virkemiddel. Gir vassdragsmyndighet mulighet til å nekte eller sette vilkår for vassdragstiltak.
81.1.2.1	Standardvilkår - vassdragskonsesjoner	1	Pålegge undersøkelser og avbøtende tiltak for vassdragstilknyttede flora/fauna (kan avhengig av vilkår gitt i konsesjonen bidra til kunnskapsinnhenting). Redusere miljøkonsekvenser av vassdragsreguleringer med tiltak som ikke påvirker vannkraftproduksjon. Endre vannslipp eller magasinrestriksjoner, selv om dette ofte er det mest effektive restaureringstiltaket. Mange steder begrensede vilkår til å gi pålegg utover fisk.	Supplerende virkemiddel

Samlet vurdering og beskrivelse av virkemiddelpakke

Det er ikke foreslått tiltaks og tiltakspakke med mer enn 50% måloppnåelse (fra EN til VU innen 2035).

Denne arten går tilbake på grunn av ukjente påvirkningsfaktorer og utbygging/vassdragsregulering. De identifisert virkemidlene vil bidra i positiv retning for bevaring av kolavalmue, men kan ikke tallfestes. Kunnskapen om utbredelse er god, og mørketallene lave (angitt til 2 i Norsk rødlista for arter 2015).

Kolavalmue er i dag fredet etter forskrift om fredning av truede arter. Virkemiddelet prioritert art (Nml §§23 og 24) vil kunne være aktuelt for arten dersom kunnskapen om artens bestandssituasjon og pågående påvirkningsfaktorer forbedres. Eksisterende verneområder dekker til en viss grad kjente forekomster (eks. Vassbotndalen landskapsvernområde), og her må evt. endringer i verneforskriftene vurderes i forhold til ny kunnskap som innhentes. Flere av forekomstene som er registret i Artskart (per nov 2018) ligger utenfor. Sikring av disse forekomstene er vurdert som helt avgjørende for å hindre en forverring av tilstanden, selv om man har manglende kunnskap om påvirkningsfaktorer. Det foreslås derfor at man inngår en privatrettslig avtale med grunneier om midlertidig sikring av området, mens kunnskapsinnhenting pågår (virkemiddel 11.9, tiltak 1). Hvis ny kunnskap tilsier at det er behov for å iverksette tiltak og virkemidler for å nå målsettingen, må en komme tilbake til en slik vurdering. Plan og bygningsloven vil kunne bidra til sikring men er et svakt virkemiddel som ikke vil fungere på egen hånd.

Miljøtilpasset vannføring kan bidra til å opprettholde de økologisk viktige hydromorfologiske prosessene i utbygde vassdrag gjennom mulighetene som ligger i vassdragslovgivninga (virkemiddel 81.1.2 og 81.1.2.1). Opprettholdelse av naturlig dynamikk for elveører er særlig sentralt, noe som virkemiddelet vil kunne bidra til. Da vassdragsregulering er opphørt som påvirkningsfaktor (punkt 2), er ikke vassdragsrelaterte virkemidler ført opp i virkemiddelpakken. Kolavalmue vil like fullt bli vurdert på lik linje med andre forekomster av vassdragstilknyttede arter som er sterkt truet (EN) i framtidig konsesjonsbehandling.

Kolavalmue er også delvis knyttet til tilstanden i aktivt marin delta (del av trua natur oppdraget) i det aktuelle område. En forbedret tilstand for naturtypen gjennom bruk av virkemidler i vassdragslovgivningen vil kunne være et positivt ikke kvantifiserbart bidrag for arten. Foreslått kunnskapsinnhenting vil her kunne avklare innretningen på tiltak som vil være aktuelle.

Virkemiddelet miljøforvaltningens driftspost vil kunne dekke inn kostnader i forbindelse med nødvendig kunnskapsinnhenting, slik at eventuelle tiltak kan vurderes.

Anbefalt virkemiddelpakke

Dette er anbefalte virkemidler knyttet til foreslåtte tiltak eller prosjekt med måloppnåelse under 50%.

Nr	Virkemiddel
11.9	Privatrettslige virkemidler
12.2.2	Ny budsjettpost - Tiltak til bevaring av trua natur
12.4	Miljødirektoratets driftspost. Drift av eksisterende verneområder

Sannsynlighet for måloppnåelse	Ukjent.
--------------------------------	---------

Kostnader	Trolig høye kostnader*
-----------	------------------------

*Nøyaktige kostnadsberegner er ikke utført.

Anbefalte prosjekter

Prosjekter som vil dekke identifiserte kunnskapshull hos arten/naturtypen

Prosjekt	Virkemiddel nr.	Virkemiddel
1	12.2.2	Ny budsjettpost - Tiltak til bevaring av trua natur (Kartlegge forekomster)
2	12.2.2	Ny budsjettpost - Tiltak til bevaring av trua natur (Overvåke bestandsutvikling)